

Briefverslag archeologische begeleiding aanleg retentievijver
herinrichtingsplan wijkpark Slibbroek te Hilvarenbeek.

MICHEL LASCARIS EN BERNO TOPS

Zuidnederlandse Archeologische Notities

90

De serie *Zuidnederlandse Archeologische Notities* is een uitgave van de Hendrik Brunsting Stichting van het Archeologisch Centrum van de Vrije Universiteit te Amsterdam

Colofon

ISBN nr: 978-90-8614-014-5
Opdrachtgever: Gemeente Hilvarenbeek
Bevoegd Gezag: Provincie Brabant, Directie Ecologie/Directie SCO (M. Meffert)
Opzichter: Ingenieursbureau van Kleef
Project: Waterberging/retentievijver Slibbroek Hilvarenbeek
Plaats documentatie: ACVU
Objectcode: HVB-SLB-06
CIS-code: 18797 / 16062
Coördinaten: 137.790 / 389.720

Status: definitief
Auteur: Drs. M.A. Lascaris; Met medewerking van drs. B. Tops.
Omslagontwerp: Bert Brouwenstijn (ACVU)

©ACVU-HBS Amsterdam, december 2006

Archeologisch Centrum van de Vrije Universiteit - Hendrik Brunsting Stichting, Amsterdam

De Boelelaan 1105

1081 HV Amsterdam

I INLEIDING

Op een terrein in het herinrichtingsplan wijkpark Slibbroek te Hilvarenbeek is in september 2006 een archeologische begeleiding uitgevoerd. Aanleiding voor het onderzoek is de aanleg van een grote retentievijver (ca. 0,74 ha) in het noorden van het terrein waarbij behoudenswaardige archeologische resten verloren zouden kunnen gaan (bijlage 1).

Het onderzoek is verricht door de Hendrik Brunsting Stichting van het Archeologisch Centrum van de Vrije Universiteit (ACVU-HBS).¹ Opdrachtgever is de gemeente Hilvarenbeek. Doel van het onderzoek was het registreren en waarderen van de tijdens het grondverzet aan het licht komende archeologische resten.

2 VOORONDERZOEK

Op het terrein is in 2004 door ACVU-HBS een bureau- en inventariserend booronderzoek uitgevoerd.² Hieruit kwam naar voren dat het terrein ter hoogte van de geplande retentievijver gekenmerkt wordt door de aanwezigheid van een plaggendek. Dat is een dikke humeuze toplaag die is ontstaan doordat mensen eeuwenlang een mengsel van elders gestoken plaggen en dierlijke mest hebben opgebracht. Verder ligt het terrein in een relatief nat en laag gelegen deel van het landschap en zijn tijdens het boren geen indicatoren waargenomen die duiden op onder de oppervlakte verborgen archeologische waarden. Vermoedelijk gaat het om een terrein dat lange tijd minder aantrekkelijk was voor bewoning vanwege de hoge grondwaterstand. Desondanks werd geadviseerd om het grondverzet op het terrein archeologisch te begeleiden. Reden hiervoor is dat bij recent archeologisch onderzoek is gebleken dat juist in natte landschapsdelen sporen van bijzondere activiteiten zoals rituelen kunnen worden gevonden. Tevens is gebleken dat dergelijke sporen vanwege de geringe omvang uiterst moeilijk traceerbaar zijn met gangbaar inventariserend archeologisch onderzoek (boringen / proefsleuven). De vindkans is aanzienlijk groter indien grootschalig grondverzet - zoals het graven van de retentievijver in Slibbroek - archeologisch begeleid wordt.

2 METHODE VAN ONDERZOEK

De begeleiding vond plaats conform een door het bevoegd gezag goedgekeurd Programma van Eisen.³ De humeuze toplaag en het plaggendek werden weggegraven tot in onderliggende lichtgrijze zand. Vervolgens werd het vlak gecontroleerd op de aanwezigheid van archeologische resten. De diepte van het vlak onder de toplaag werd ter plaatse bepaald door de veldarcheoloog. Vervolgens moesten de vrijgelegde archeologische resten worden geregistreerd en gewaardeerd. De waardering diende zich te richten op het toetsen van de behoudenswaardigheid van de archeologische resten conform de KNA 2.2 VS07. Bij aantreffen van behoudenswaardige resten diende onmiddellijk contact opgenomen te worden met het bevoegd gezag en de opdrachtgever.

¹ De leiding van het onderzoek was in handen van Michel Lascaris; Berno Tops voerde het veldwerk uit en leverde een bijdrage aan rapportage.

² Lascaris, M.A., 2004: *Verslag bureau- en inventariserend booronderzoek herinrichtingsplan wijkpark Slibbroek, Hilvarenbeek*, Amsterdam (Zuidnederlandse Archeologische Notities 13).

³ Lascaris, M.A., 2006: Programma van Eisen archeologische begeleiding ontgroning waterberging/retentievijver in het herinrichtingsplan wijkpark Slibbroek Hilvarenbeek (25-07-2006).

3 RESULTATEN

Tijdens het onderzoek werd een goede indruk verkregen van de bodemopbouw en de op het terrein liggende grondsporen en artefacten.

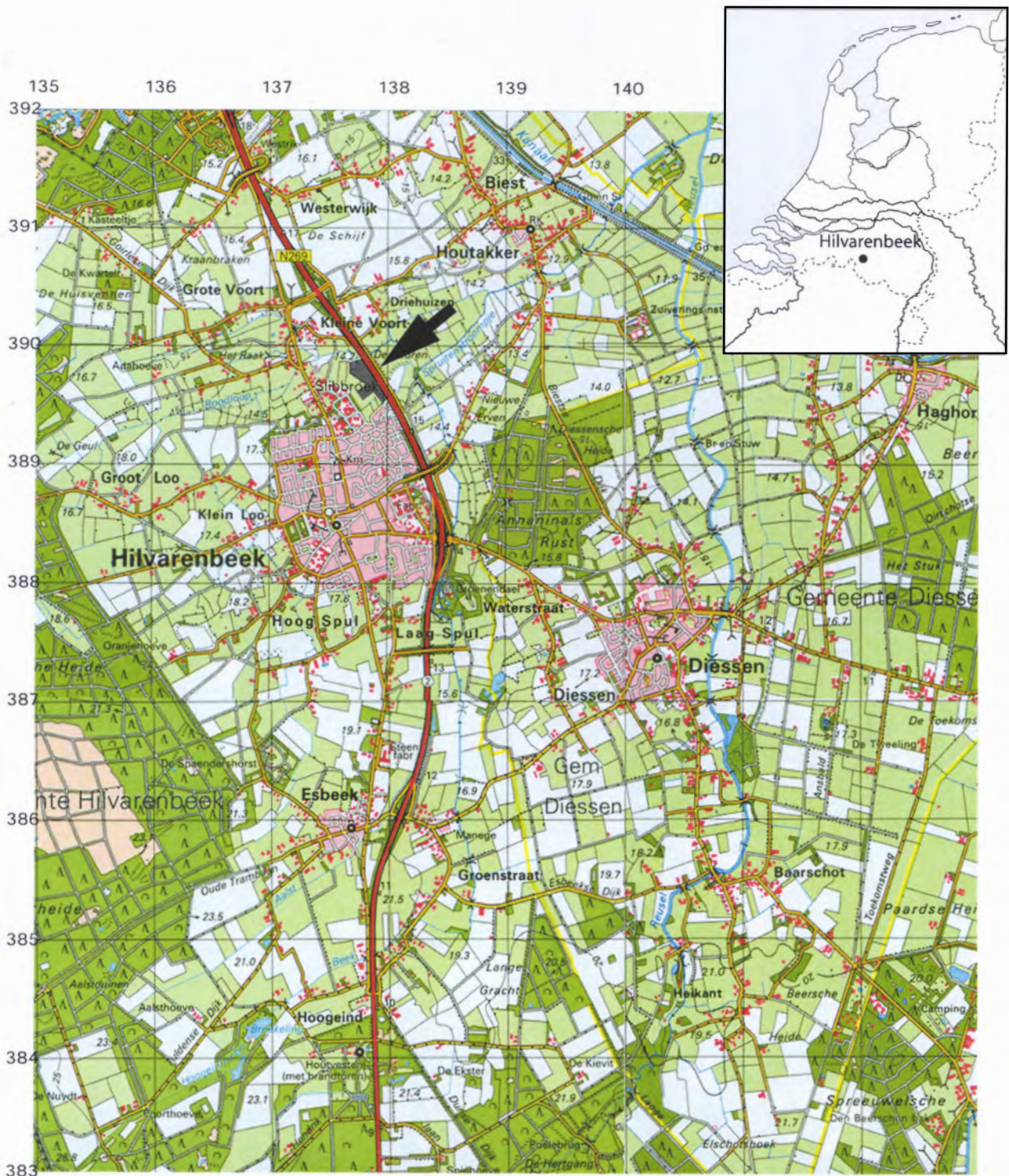
Ter hoogte van de retentievijver varieert de dikte van het plaggendek tussen de 45 en 70 cm. De onderzijde van het plaggendek is uitzonderlijk humeus vanwege de hoge grondwaterstanden. In het uiterste noorden en het gehele zuiden van het onderzochte terreindeel werd het plaggendek gekenmerkt door een abrupte overgang naar het onderliggende zand. De scherpe grens maakt duidelijk dat het dek vergraven is. Het onder het plaggendek liggende dekzand is zwak lemig, matig grof en lichtgrijs. Plaatselijk is het zand bruin verkleurd door humusinspoeling. Op de laagste delen van het terrein worden het plaggendek en het lichtgrijze dekzand van elkaar gescheiden door een donkerbruine laag uit die bestaat uit vergane plantenresten. Enkele oudere greppels zijn ingegraven in deze moerige laag maar liggen wel onder het plaggendek. Deze greppels zijn slechts enkele meters lang en hebben geen duidelijk begin of eind. Verder zijn ze enigzins slingerend oost-west georiënteerd. Mogelijk dienden ze oorspronkelijk ter ontwatering en ontginning van het terrein. Vermoedelijk dateren genoemde greppels uit de Late Middeleeuwen en/of Nieuwe Tijd (1300-1750 na Chr.). Verder wordt het terrein doorsneden door enkele recentelijk dichtgegooide sloten. De greppels zijn niet zeldzaam maar komen op de zandgronden bij vrijwel ieder grondverzet van enige omvang aan het licht.

De bij het grondverzet aan het licht gekomen vondsten zijn niet geborgen. De vondsten zijn afkomstig uit het opgebrachte plaggendek of de bouwvoor zodat de oorspronkelijke context niet meer vast te stellen is. Het oudst waren enkele kleine scherven rood geglaazuurd aardewerk uit de 15de-17de eeuw. Daarnaast werd industrieel aardewerk, porcelein, puin en kunststof waargenomen.

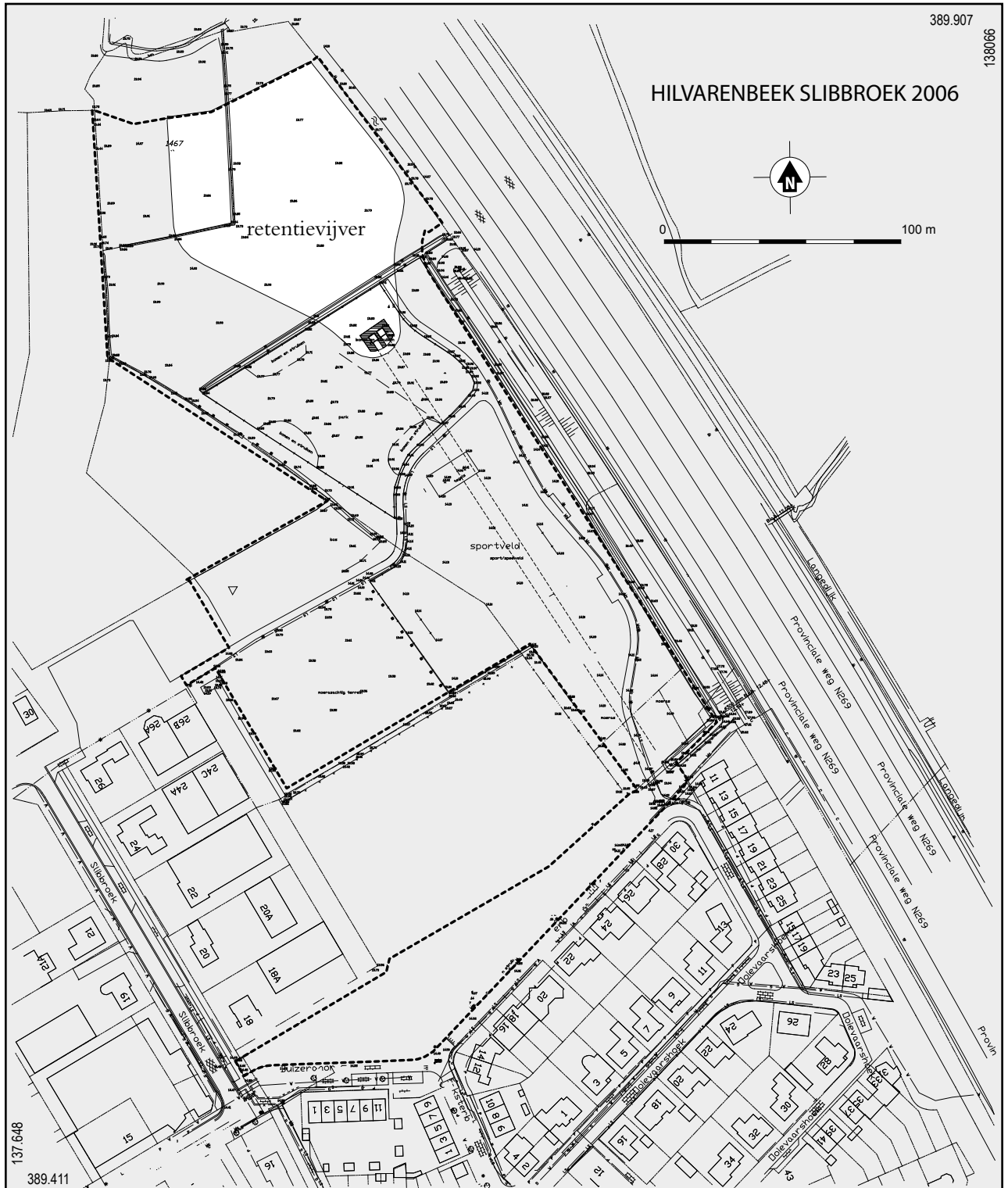
4 CONCLUSIE

De tijdens de graafwerkzaamheden waargenomen archeologische resten zijn getoetst op hun potentiële behoudenswaardigheid conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (ver. 2.2 hfst. 5). De ter hoogte van de retentievijver aangetroffen grondsporen en artefacten bleken niet behoudenswaardig te zijn.

BIJLAGE 1. Ligging van het onderzoeksgebied

BIJLAGE 2. Plangebied en retentievijver

A. plangebied wijkpark Slibbroek; B. deelterrein (wit) archeologisch begeleiding